

CVIČEBNÍ LISTY

Příloha „Vojenských rozhledů“.

Redaktor: Podplukovník gšt. František Pohunek.

Podplukovník gšt. J. Simandl:

Manévr vyšší jednotky v mezeře.

(Pokračování.)

Volba bojiště.

Z „Osobní a tajné směrnice“ vysvítá, že těžiště celé operace je u IX. S. (Důležité je postřehnout při každé akci to hlavní a umět rychle rozeznávat hlavní od vedlejšího. To proto, aby každá akce byla řádně a účelně vybavena.)

V našem případě je jasno, že jít přímo do prostoru Vel. Meziříčí, t. j. doprostřed mezery, by nebylo účelné, ba možno říci, že by to bylo nebezpečné, a to jak pro 1. divisi, tak i pro celou operaci. Půjde-li 1. divise přímo do prostoru Vel. Meziříčí, vydává se v nebezpečí mnoha nevýhod. Na příklad:

bude nucena podstoupit osamocenou akci daleko od vnitřních křídel sborů,

vydává se v nebezpečí oboustranného obchvatu a při svých malých silách i nebezpečí porážky,

v každém případě bude nucena věnovat mnoho sil na zajištění čela, boků i týlu, čímž velmi znatelně zmenší své valné voje, což bude na újmu hlavního úderu,

sotva by svým osamoceným postavením zabránila pronikání do prostorů Kamenice a Křížanova, obkličování vnitřních křídel sborů a tím rozšiřování mezery.

Má-li se likvidovat průlom a scelit fronta, je nutno započít od křídel do mezery, podle sil a situace buď současně od obou nebo od jednoho. Začínáme obyčejně od důležitějšího. Především však je záhodno nepříteli zastavit. V našem případě není tudíž sporu, že je třeba započít scelovat frontu od křídla IX. S. Půjde proto veliteli 1. divise o prostor u Křížanova. Z „Osobní směrnice“ ví, že velitel 10. armády chce co nejdříve vyrazit k protiútok v prostoru Stráže—Bystrice směrem severozápadním. Proto musí co nejrychleji zajistit uskupení IX. S. a dalších sil v tomto prostoru. Bude především snahou velitele 1. divise zastavit modrého v prostoru Vel. Meziříčí—Křížanov, ulehčit IX. S. zachycení levým křídlem v prostoru u Křížanova, krýt tento sbor od jihozápadu a západu a konečně zjednat styk s X. S. v prostoru u předělu severně od lesa Panský kpc. (mezi Kamenicí a Pavlínovem). Velitel divise ví, že modrý má do prostoru u Křížanova dále než on. Bojiště křížanovské je vymezeno s jižní strany Březejckým lesem — Koní horou — Svatou horou trig. 673 — Libochovou. Kořen této čáry je ve Svaté hoře. Na straně severní je omezeno: Na nivách trig. 662 s přilehlým lesem a lesem Radenickým se spleť rybníků, na západě zářezem řeky Oslavy, na východě potokem Libochůvkou a Černým lesem.

Vezmeme-li v úvahu vlastní terénní vymezení hranic bojiště, je omezeno na západě hřbetem Ambrožného trig. 639 — Březejckým lesem trig. 633 a na východě řadou rybníků od Libochova po Moravce. V tom případě přicházíme k šířce zhruba 7 km a hloubce 8 km. Na tomto bojišti by si 1. divise mohla již vynutit svou vůli, nehledíc na to, že obsazení tohoto prostoru by nemohl modrý v žádné situaci přehlížet. Křížanovské bojiště vzhledem k terénním výhodám nevyžaduje mnoho sil na boční zajištění. 1. divise je však zajišťována, jsouc v tomto prostoru, IX. S., z prostoru Strážek. Terénní výhody bojiště a situace IX. S. umožňují tudíž 1. divisi přivést do prostoru Křížanova maxima sil. Dosažením čáry Vel. Meziříčí — Na nivách trig. 662 může 1. divise vyrazit jak na směr Radostín, tak i na směr Měřín.

Představa o dosažení bojiště u Křížanova.

Velitel 1. divise, vybrav si bojiště na podkladě úkolu, terénu a všeobecné — předpokládané situace, rozhoduje se a priori dosáhnout prostoru u Křížanova. V této době, kdy se rozhoduje pro prostor u Křížanova, nemá dostatek zpráv o situaci v prostoru Polná—Bohdálov. Ty, které dostal, jsou sotva nyní platné a budou mít sotva význam v okamžiku, kdy může dojít k boji o prostor u Křížanova. Nelze však čekat na nové zprávy. V našem případě je nutno jednat zvláště rychle, ale obezřele. Vše se dá nahradit, jen čas nikoliv. Ztráta každé minuty je na újmu odvetné akce. Jde o to, aby modrý nerozvinul 27. dubna plně svou akci. Je třeba opatřit si co nejdříve jasno. Jasno možno získat jen činností, především bojem.

Nedostatek zpráv a nejasnost situace v této době neopravňuje velitele 1. zesílené divise ještě k tomu, aby se bezstarostně a bez plánu přesunul a učlenil v prostoru Křížanova nebo zcela blízko. Právě naopak. Čím je situace nejasnější a nedostatek zpráv citelnější, tím větší péče vyžaduje příprava operace.

Aby přípravy byly účelné a reálné, je nutno, aby si velitel divise dobře vybavil představu o dosažení bojiště u Křížanova. Uvědomit si jasně tuto představu značí předvídat, t. j. vidět situaci (sestavu), v níž chci na bojiště vstoupit a být na něm připraven k další akci.

Rychlý a nejistý vývoj situace nutí velitele divise k takovým opatřením, aby mohl v čas potřeby o prostor Křížanov rychle a za dobrých podmínek zahájit boj. Požadavky zdárného výsledku boje vynucují určit si cíl, směr a východiště.

Jako první cíl si vybere velitel divise přední okraj zvoleného bojiště, t. j. čáru Březejcký les — Svatá h. trig. 673 — Libochová trig. 534, t. j. vstupní čáru na bojiště, jako druhý cíl by to zhruba byla čára Videň — Na nivách trig. 662 — Moravec, severní to okraj bojiště, t. j. zajišťovací čára prostoru u Křížanova. Tyto cíle by vyhovovaly po stránce operativní jen soustředění sil k operaci na směr Radostín i na směr Měřín. Říkám pro soustředění. Pro operaci samu lze sotva už nyní vybírat cíle, ježto sám velitel 1. divise neví, kterým směrem z prostoru Křížanova vyrazí a jaká bude v tomto prostoru jeho první činnost.

Theoreticky můžeme hned říci, že, vyhovuje-li na př. druhý cíl pro vyražení operace na směr Radostín, sotva by vyhovoval pro operaci na Měřín. Tuto operaci by v žádoucí míře nezajišťoval. Těmito úvahami by se velitel 1. divise zabýval teprve na druhém místě.

Prozatím si však musí uvědomit, že k plnění úlohy potřebuje především oba uvedené cíle. V této první části operace jsou to cíle terénní. Dosažením těchto cílů a po získání dalších zpráv může velitel divise teprve přikročit k definitivní koncepci plánu operace, t. j. k ovládnutí mezery. Nebude na škodu věci přezkoušet, zda jsou cíle dobře voleny. Není sporu o tom, že konec konců je cílem nepřítel, jeho živá síla, ať už přímo nebo nepřímě. Zničením anebo vyřazením živé síly nepřítele zajistíme nejlépe vítězství. Toto zničení hlavních sil bude vyžadovat vždy četných předběžných akcí, poněvadž nebude možno naráz a jedním úderem je zničit. Budou se proto podle situace cíle měnit anebo kombinovat. Jednou to budou cíle terénní (předěly, soutěsky, komunikace, komunikační uzly, města atd., kterých potřebuje jak útočník k rozvinutí dalších operací, tak napadený k své existenci), po druhé živá síla (předvoje, bočné voje, jednotlivé proudy atd.). Souhrn dosažení obou cílů bude vždycky směřovat k zničení odolnosti soupeře. Musí být proto voleny účelně a se zřetelem ke konečnému výsledku. Budou ve většině případů prostředkem a ne účelem operace. Proto je třeba je hodnotit se zřetelem k účelu celku a ne samy o sobě, vždy však v souvislosti časové a prostorové. Ke kontrole cílů si uvědomme, čemu má cíl především vyhovovat. Má předně poskytovat možnost vyrazit za dobrých podmínek na další cíl, t. j. mít možnost umístit na něm výhodně palebné základny, dostatek pozorovatelů, hlavně pro dělostřelce, a to do celé hloubky účinné dělostřelecké činnosti bez brzkého přemístování dělostřelectva,

soustřediti na něm a za ním dostatek prostředků k vedení další akce, má poskytovat možnost, za všech okolností se na něm udržet, jinými slovy, má být způsobilý k obraně,

má být co možná kolmý na směr útoku a umožňovat zaujetí čelní sestavy k dalšímu cíli.

Kromě uvedených vlastností má mít ještě jiné, které však nejsou v konkrétním případě tak důležité.

Jak je tomu v našem případě? Situace je nejistá. Křídlo, o které se má 1. divise opřít, je v pohybu, taktéž nepřítel je v pohybu. Jaká bude situace v okamžiku, kdy se divise přiblíží k prvnímu cíli, je těžko dnes předvídat. Je nutno, aby velitel 1. divise spoléhal na sebe. Úkol je obtížný a pro nedostatek prostředků nelze jej splnit naráz, a proto je třeba jej plnit postupně. Postupné plnění dává možnost plnit každou část maximem prostředků. V nejisté situaci je velmi nebezpečné třístit prostředky.

Z uvedené situace vysvítá, že může dojít k střetnutí. Kde a kdy? Otázky pro velitele 1. divise velmi důležité. Modrý má na 2. cíl červeného 12—15 km, červený asi 25—30 km; na první cíl mají oba zhruba stejně daleko. Kdyby vyrazili oba v stejnou dobu, byl by modrý na 2. cíli červeného rozhodně dříve, o první cíl by bojovali. V tomto případě by byl červený vzhledem k splnění daného úkolu v nevýhodě. Dalo by se však namítnout, že by postup modrého nebyl tak rychlý, poněvadž má proti sobě části červeného, a že tyto síly budou klást odpor jeho postupu. S tímto odporem je však těžko si vykalkulovat za dané situace jeho hodnotu. Uskuteční-li se tento odpor — ač je problematické, zda se uskuteční hodnotně právě na směru Radostín—Křížanov — půjde toto plus automaticky v prospěch 1. divise. Lépe je však s ním nepočítat, vyvarujeme se tak překvapení. Každou operaci je třeba založit co nejreálněji.

Pro střetnutí by zajímala nás otázka, kdy může modrý vyrazit. Do večera využíval modrý spěchu, částečně pronásledoval. Nocí byl zastaven. Jeho sestava je sotva taková, aby mohl beze změny s ní pokračovat v pronásledování. Neví, kde a jaká opatření červený udělal. Na každý případ se musí pro 27. dubna připravit a přeskupit. Může ihned při vyrazení nebo brzo po vyrazení narazit na odpor, dokonce může být i napaden. Překvapení jsou možná. Můžeme tedy předpokládat (říkám předpokládat), že vyrazí v nejlepším případě za svítání, t. j. asi po 4. hod. a že kolem 7. hod. by mohl být na druhém cíli červeného a brzo po 8. hod. na prvním cíli.

Kdyby červený vyrazil z míst ubytování též ve 4 hod., byl by v nejlepším případě na svém prvním cíli asi k 9. hod. Můžeme tudíž počítat, že modrý by už mohl být v 1 hod. na místě, a to je pro červeného věc hodně závažná. Červenému není jedno — ve smyslu plnění úlohy — zda bude nucen bojovat již o první cíl nebo zda bude včas v prostoru Křížanov a zde bude mít prostředky pohromadě, aby modrého nejen odrazil, ale i napadl a porazil. Má-li už na směr Křížanov dojít k střetnutí, je pro červeného velmi důležité, aby k němu došlo v prostoru severozápadně od prvního cíle, v nejlepším případě severozápadně od druhého cíle. To by mělo ten význam, že by velitel 1. divise bojoval už blízko toho prostoru, ne-li v něm, z něhož má plnit svůj vlastní úkol, kdežto došlo-li by k střetnutí jihovýchodně od prvního cíle, musil by o tento prostor bojovat a není zaručeno, zda by své síly nespotřeboval jen na dosažení nutného prostoru — terénního cíle — a na vlastní úkol by sotva co zbylo (t. j. na ovládnutí celé mezery a zabránění rozšíření mezery).

Modrý získal průlomem volnost jednání a červený nemůže na něm vynutit, aby vyrazil později a šel pomaleji, musí proto sám si přispíšit, aby si svou situaci časově zlepšil. Časově by bylo výhodné, aby první zesílená divise byla k 7. hod. nejen připravena na prvním cíli zastavit modrého (proč, uvidíme dále), ale aby velitel měl už též zprávy takové, aby si byl jist, že může opustit první cíl a bezpečně dosáhnout druhého cíle. Z toho vyplývá, soustředit první zesílenou divisi během noci tak, aby nebylo toto soustředění rušeno a bylo provedeno tak, jak to velitel ve smyslu manévru potřebuje, a v takovém prostoru, aby z něho mohl do 7. hod. zaujmout jedním posunem první cíl. Těmto požadavkům by vyhovoval prostor ohraničený ve směru k modrému čarou Vel. Bíteš—Žďárec (s přechodem). Z této čáry je zhruba na první cíl asi 6—8 km, t. j. 2—3 hod. pochodu. Kdyby červený vyrazil z této čáry ve 4 hod., má více než naději, že dosáhne prvního cíle bez vážného boje.

Než ani tento předpoklad dobrému veliteli nestačí. Což kdyby se proti všem úvahám a výpočtům podařilo modrému první cíl obsadit před 7. hod.? Víme z námětu, že může mít rychlou jednotku, jejíž způsobilost k přesunu je značná. Nic nelze ponechat náhodě. Je povinností každého velitele vše řádně uvážit, propočítat, se vším počítat, aby zmenšil možnost překvapení, nemůže-li je už úplně vyloučit. Obsadí-li modrý do 7. hod. 27/IV první cíl červeného, nebude červenému — předvídal-li vše a učinil-li včas potřebné přípravy — obtížné přejít ihned a za dobrých podmínek k útoku, aby se zmocnil prvního cíle.

(Příště dále.)